

Van de redactie

Leen Hoffman, eindredacteur

In het verleden ligt het heden, in het nu wat worden zal.¹ Trots was Nederland toen in 1992 op zijn grondgebied bij het Verdrag van Maastricht werd besloten tot invoering van de euro. In 1999 werd de nieuwe munt in twaalf landen gelijktijdig ingevoerd. Drie jaar later kwamen ook de euromunten en -bankbiljetten in omloop. Een nieuwe stap in het proces van Europese eenwording was gezet. Nu zien we wat ervan gekomen is. De invoering van de euro blijkt een prematuur avontuur te zijn geweest. Wat begon als een qua omvang zeer beheersbaar probleem rond de Griekse staatsschuld, heeft zich in twee jaar tijd ontwikkeld tot een complete Europese schuldencrisis, die de groei van Europa in gevaar brengt, constateerde het Centraal Planbureau in de *Macro Economische Verkenning 2012*. Het ontstaan van de schuldencrisis is bevorderd, doordat de meeste eurolanden herhaaldelijk een loopje hebben genomen met de in het Verdrag vastgelegde criteria die gelden voor deelnemers aan de muntzone, vooral met de eisen die worden gesteld aan begrotingstekort en overheidsschuld. Inmiddels zijn de verdragsbepalingen aangescherpt, maar of lidstaten hun leven zullen beter moeten nog blijken. Maar er is meer aan de hand.

Vóór de invoering van de gezamenlijke munt waren er al economen die erop wezen dat de euro geen stand zou kunnen houden, omdat de economische structuur van de deelnemende landen te veel van elkaar verschilde om een *optimal currency zone* te vormen. Een coherente Europese economische politiek ontbrak en de begroting van de Europese Unie stelt veel te weinig voor om economische verschillen tussen Eurolanden 'automatisch' glad te strijken. Inmiddels is duidelijk dat in het Noorden van de muntunie het politieke draagvlak voor permanente overdrachten aan de olijflanden in het Zuiden ontbreekt. Daar zonder leeft Europa in geleende tijd, gefaciliteerd door massale liquiditeitssteun van de Europese Centrale Bank. Was destijds maar beter geluisterd naar de Eurosceptische economen die beweerden dat de EMU niet af was en naar politici die betoogden dat enkele economisch zwakke landen niet zouden mogen toetreden. De euforie van weer een stap naar Europese integratie en van de visie dat er een eind was gekomen aan de conjunctuur maakten de Eurosceptici lam.

Uit het gestoei van politici en economen met de huidige economische realiteit kan nog niet worden geconcludeerd dat veel is geleerd van de stappen die sinds 1992 zijn gezet om te komen tot een economisch sterk en welvarend Europa.

Er is sprake van een groot dilemma. Enerzijds moeten landen zich houden aan Europese afspraken over begrotingstekort en publieke schuld, en daartoe kiezen voor een combinatie van bezuinigingen en lastenverzwaringen, anderzijds moeten zij daardoor niet het broze economische herstel in de waagschaal leggen. Nederland kampt nu met dit dilemma. De jongste CPB-prognoses geven aan dat het niet goed gaat met de Nederlandse economie: bij ongewijzigd beleid zal het BBP dit jaar met $\frac{3}{4}$ procent krimpen en de koopkracht zal dalen. Daarbij zal de werkloosheid slechts licht oplopen.

¹ Willem Bilderdijk.

En dat alles bij een relatief groot overschot op de lopende rekening van de betalingsbalans. In zo'n situatie past moeilijk een bezuiniging op de collectieve uitgaven. Eigenlijk is er binnen Europa behoefte aan een macro-economisch beleid dat in eerste instantie gericht is op een evenwichtige ontwikkeling van de gehele Europese economie en van de Europese landen afzonderlijk met wellicht per land uiteenlopende criteria voor het begrotingsbeleid.

Er is moed voor nodig om dat te bepleiten, vooral voor beleidsmakers uit Eurolanden die de afgelopen jaren steeds voor strikte naleving van de Europese criteria hebben bepleit, en die daarop terugkomen nu ze zelf de nadelen van die criteria dreigen te gaan ondervinden.

In dit nummer van *TvOF* gaan De Ridder, Van den Noord en Garretsen in op de mogelijke beleidsreacties op de jongste voorspellingen van het Centraal Planbureau. Het zijn uitwerkingen van hun inleidingen op het Dreesseminar van 30 maart 2012, *Te #kort door de bocht?*. Van Paridon doet het zelfde in de vorm van een column. Daaraan vooraf staan een artikel van Afman en Coevering over het Nederlandse begrotingsbeleid, een artikel van Hofmans over de Europese begrotingsregels en een artikel van Hollanders en Verbon over hoe de gevolgen van de financiële crisis in de begroting worden verwerkt met mogelijke risico's voor de belastingbetaler.

De conclusie van de auteurs is ondubbelzinnig: aan bezuinigingen valt niet te ontkomen. Over de omvang daarvan en hoe, zijn ze minder uitgesproken.